

VAŠA PRAVA BiH
Legal Aid Network

Activity supported by the
Canada Fund for Local Initiatives
Activité réalisée avec l'appui du
Fonds canadien d'initiatives locales

Canada

“Smanjenje eksploatacije na radnom mjestu i jačanje zaštite prava radnika u Bosni i Hercegovini”

“Reducing workplace exploitation and increasing labour rights protection in Bosnia and Herzegovina”

Press Brief

Sarajevo, 12. novembar 2015. godine

Dana 12. novembra 2015. godine, u organizaciji Udruženja „Vaša prava BiH“, u prostorijama Media Centra u Sarajevu, održan je incijalni sastanak i prezentacija projekta *“Smanjenje eksploatacije na radnom mjestu i jačanje zaštite prava radnika u Bosni i Hercegovini”* koga podržava Kanadski fond za lokalne inicijative (Canadian Fund for Local Initiatives / Fonds Canadien d'Initiatives Locales).

Ovaj projekat je odraz potrebe da se ojačaju prava radnika, sa posebnim naglaskom na žene radnice u trgovini i uslužnoj djelatnosti, te da im se omogući da efektivno zaštite svoja prava i odgovore na sve prisutniju eksploataciju na radnom mjestu i time dugoročno stvore uslove za unaprijeđenje uslova rada i podizanje životnog standarda BiH populacije.

Tim pravnika Udruženja „Vaša prava BiH“, Nermin Hanjalić, Harisa Bačvić i Nedim Kulenović govorili su o stanju u oblasti primjene radnog prava, o novim institutima i novinama u Zakonu o radu F BiH, te usklađenosti našeg zakonodavstva u ovoj oblasti sa međunarodnim pravnim standardima.

U prilogu je osvrt učesnika i zapažanja o primjeni propisa iz oblasti prava iz radnog odnosa.

Više informacija o projektu i aktivnostima Vaših prava BiH možete dobiti na:

Vaša prava BiH, Safeta Hadžića 66a, Sarajevo

Tel /fax. +387 33 789 105, 789 106

e-mail: draganv@vasaprava.org

OSVRT NA ANALIZU STANJA I PRIMJENU PROPISA U OBLASTI PRAVA IZ RADNOG ODNOSA

ZLOUPOTREBA ZAKONA I NEDOSTATAK ADEKVATNE PRAVNE ZAŠTITE

Već i površnom analizom stanja i primjene propisa u oblasti radnog prava vrlo brzo se dolazi do činjenica koje ukazuju da su važeći propisi u BiH, u vezi sa pravima iz radnog odnosa, u značajnom dijelu nejasni, nedorečeni i međusobno neusklađeni, kao što je takođe evidentno da se određeni propisi neophodni za ostvarivanje i zaštitu ovih prava zaposlenika ne donose. Isto tako, konkretni postupci u vezi sa pravima iz radnog odnosa koji se vode kod poslodavaca, te nadalje pred sudovima i organima uprave, očito su nedopustivo spori, neefikasni, pretjerano skupi i nesvršishodni. Na postojanje činjenica i stanja, kako je prethodno navedeno, upućuju i praktična iskustva iz konkretnih postupaka u koje su pravnici Udruženja Vaša prava BiH svakodnevno u svom radu uključeni.

U ovoj izuzetno važnoj pravnoj oblasti gdje se pojavljuje obaveza nesmetane egzistencije osnovnih ljudskih prava, zaštićenih pravnim aktima međunarodnog karaktera, te Ustavom i zakonodavstvom na različitim nivoima države, u BiH vlada opšte šarenilo i nejednakost. Propisi koji predmetna prava trebaju definisati i obezbijediti uveliko su nedorečeni i međusobno neusklađeni, kako između sebe, tako sa međunarodnim aktima. Posljedica ovakve situacije je da poslodavci propise najčešće ne primjenjuju ili iste tumače samovoljno i selektivno, po vlastitom nahođenju zavisno o vlastitim interesima u pojedinim slučajevima.

USKRAĆIVANJE MATERIJALNIH PRAVA I NEEFIKASNOST DRŽAVNIH INSTITUCIJA U POSTUPCIMA

Pri ovome, poslodavci zaposlenicima najviše poteškoća uzrokuju generalno uskraćivanjem materijalnih prava, koja im pripadaju, kao i prava na efikasnu pravnu zaštitu. Ovo je posebno izraženo kada su u pitanju postupci prijema u radni odnos, postupci otkaza ugovora o radu, disciplinski postupci i izricanje mjera, ali i u vezi sa realizacijom prava i obaveza po osnovu zarađenih a neisplaćenih plata, uplate doprinosa, u situacijama davanja otkaza zbog ekonomskih, tehničkih ili organizacionih razloga, te prilikom (ne)isplaćivanja otpremnina. Analizirajući zakonsku regulativu, te primjenu propisa iz oblasti radnog prava kroz praktične slučajeve korisnika Vaših prava BiH, dolazi se do zaključka da se najveći broj radnika ili bivših radnika nalazi u situaciji kršenja prava po prethodno navedenom osnovu, a posebno u vezi sa odlučivanjem, odnosno uskraćivanjem prava, neriješenim statusom radnika "na čekanju", te kada se zaposlenike upućuje na čekanje zbog prekida posla.

Posebno je izražen i problem zaštite žena u radnom odnosu i materinstva. Nerijetko se na prvom intervjuu za zasnivanje radnog odnosa žene podvrgavaju neugodnim pitanjima o

planovima za zasnivanje porodice, rađanju djece i sl. Takođe, poslodavci, kad je u pitanju ugovor o radu na određeno vrijeme sa ženama koje su u drugom stanju, tj. trudnicama, u najvećem broju slučajeva izbjegavaju produženje ugovora, pod različitim izgovorima koji u praksi nemaju stvarno utemeljenje. Poslodavci, takođe, često zahtjevaju prekid zakonom zagaranovanog porodiljskog odsustva od godinu dana, a nisu ni rijetki slučajevi da se od radnica traži da se vrate na posao i nakon 60 dana od porođaja, pod prijetnjom gubitka posla.

Kao izrazito naglašen, još uvijek se pojavljuje problem implementacije člana 143 Zakona o radu FBiH i člana 152 (čl.182) Zakona o radu RS, koji se reflektuje u opštem problemu neefikasnosti državnih organa (sudovi, inspekcije rada i organi uprave) kada o predmetnim pravima odlučuju.

Isto tako, prisutne su brojne blokade i nedostatak funkcionisanja sistema po okončanju dugog i mukotrpnog postupka, kada se pojavljuje obaveza izvršenja, odnosno, realizacije pravosnažne i izvršne odluke o određenom pravu u vezi sa radnim odnosom zaposlenika, koja se dobija nakon izrazito dugog vremenskog perioda, čemu su prethodili različiti mukotrpnosti postupci (upravni, sudski, upravni spor, postupak povodom apelacija i slično), povodom podnesenog zahtjeva radnika za zaštitu nekog od propisanih prava, ugroženog nezakonitim djelovanjem poslodavca.

POTREBA HARMONIZACIJE PROPISA U VEZI SA PRAVIMA IZ RADNOG ODNOSA

Iz elaboriranog stanja proizlazi da su, kako je navedeno, važeći propisi u BiH, u vezi sa pravima iz radnog odnosa nejasni i nedorečeni, neusklađeni sa međunarodnim konvencijama i standardima, ili se isti ne primjenjuju, da u entitetima egzistiraju različita zakonska rješenja, koja prate različita postupanja sudova i organa uprave, uz neefikasne i skupe postupke, te široko rasprostranjene zloupotrebe i nedostatak adekvatne pravne zaštite zaposlenika.

Uzimajući u obzir prethodno navedene činjenice, dolazi se do zaključka da je oblast primjene radnih prava u BiH u najvećoj mjeri nesređena, pa se u vezi sa ovim kao moguće rješenje, od strane Vaših prava BiH ispostavlja preporuka u cilju angažmana na usklađivanju domaćih propisa i praksi sa međunarodnim instrumentima zaštite iz ove oblasti, te neophodne potpune harmonizacije legislative iz oblasti radnih odnosa sa međunarodnim aktima i instrumentima zaštite ljudskih prava, što trenutno nije slučaj.

Na kraju, se može konstatovati da u procesima, koji bi trebali uslijediti u vezi sa prethodno navedenim pitanjima, posebno značajno ulogu ima država, koja se mora koristiti raspoloživim mehanizmima da obezbijedi i zaštiti prava zaposlenika. Sa druge strane takođe je očita potreba za postojanjem dobro organizovane sindikalne organizacije, koja bi morala djelovati puno energičnije, u objektivno postojećoj situaciji postojanja kršenja i neuvažavanja prava iz radnog odnosa, sa ciljem borbe za zaštitu interesa i ostvarivanje prava zaposlenika.